

NOI CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA GENEZEI CULTURII BABADAG

de ION T. DRAGOMIR

Cu prilejul săpăturilor arheologice întreprinse în vara anului 1958 la Bălteni (com. C. A. Rosetti, jud. Buzău)¹, s-a efectuat la sfârșitul acelei companii un sondaj pentru delimitarea așezării de tip Sintana de Mureș — Cerneahov și eventual pentru depistarea necropolei acestei așezări, în locul unde, conform informațiilor primite de la localnici, s-au descoperit oseminte omenești. Punctul se află pe aceeași terasă a girlei Strimbu, în partea de sud a satului, peste drum de casa locuitorului Coman Dumitru. Spre vest, în apropiere se află actualul cimitir al satului. În acest punct, notat sectorul „C” al așezării, s-a executat o singură secțiune cu două mici casete laterale. Secțiunea, lungă de 20 m, lată de 2 m, orientată nord-sud, a atins adâncimi variabile între -1,20 m și -1,40 m. Săpăturile au dat la iveală un singur bordei avînd inventar identic cu acela al bordeielor descoperite în sectorul „A” al așezării de tip Sintana de Mureș — Cerneahov, de la Bălteni, problemă de care ne-am ocupat în mod special la timpul potrivit².

În cele ce urmează ne interesează cu totul aparte prezența cîtorva fragmente ceramice (fig. 1), descoperite către capătul de nord al secțiunii menționate, la -1 m — 1,20 m adîncime. Fragmentele provin din vase de forme și dimensiuni diferite, de culoare gălbui-cenușie, modelate cu mina din pastă de calitate bună. Două fragmente (fig. 1/1—2) indică prezența unui vas cu corpul bombat și deschiderea evazată. Umărul vasului a fost decorat cu un motiv ornamental, format dintr-o succesiune de linii paralele incizate, combinate cu două șiruri de cercuri mici paralele, unite prin linii incizate, tangente la cercuri. Din partea inferioară a ornamentului apare o bandă de linii incizate în zig-zag. Un fragment de vas (fig. 1/5) prezintă parțial un șir de cercuri mici, o bandă alcătuită din șase sănțulețe paralele și o ghirlandă de linii paralele, incizate, avînd la partea lor superioară mici adîncituri circulare. Două fragmente (fig. 1/4, 6) provin aproape sigur din două vase cu ornament asemănător, alcătuit din motive dispuse de asemenea orizontal: adîncituri mici, triunghiulare sau dreptunghiulare, cîte două șiruri de linii scurte paralele, întrerupte ritmic, crestate, dispuse două cîte două, în cadrul unor benzi delimitate de trei linii paralele incizate. Pe unul din cele două fragmente (fig. 1/3) se văd doar două cerculețe alăturate, adîncite, de la care pornesc două linii paralele, incizate. Acest fragment provine dintr-un vas cu ornament deosebit față de cele prezentate mai sus.

Privite sub aspectul pastei, al tehnicii de lucru și în special al motivelelor ornamentale am considerat că fragmentele ceramice datează din epoca

¹ Ion T. Dragomir, *Matriciale*, 8, 1962, p. 11—23.

² *Ibidem*.

bronzului³, fără să fi avut posibilitatea de a preciza cultura materială careia îi aparțin, deoarece ele constituiau o noutate în domeniul arheologiei la acea dată.

Epoca bronzului final ca și începutul epocii fierului (Hallstatt) din estul Munteniei, sudul Moldovei și din Dobrogea erau în 1958 insuficient cercetate sub aspect arheologic. Cercetările ce au urmat după descoperirea de la Bălteni ne permit în prezent să reluăm firul discuțiilor, să încadrăm mai exact materialul prezentat și totodată să subliniem importanța sa documentar-științifică. În această ordine de idei este suficient să arătăm că cercetările întreprinse în județul Galați, la Cavadinești, Suceveni și Băneasa, în județul Buzău, la Largu, precum și-n alte puncte de pe teritoriul județului Brăila, documentează arheologic existența unor așezări de tip Noua⁴. În 1964 a fost definită cultura de tip Babadag, corespunzătoare Hallstattului timpuriu din sud-estul României⁵. Ulterior numeroase așezări descoperite în sud-estul Munteniei și în Dobrogea au conturat în mod clar cultura perioadei târzii a epocii bronzului, cultura denumită Coslogeni⁶. Între cultura Coslogeni și cultura Babadag nu s-a putut constata arheologic nici o legătură. În acest sens, Sebastian Morintz a discutat în mai multe rânduri problema originii culturii Babadag⁷. El a arătat că aceasta este o cultură tipic hallstatiană care nu manifestă trăsături definitorii de tip Coslogeni. Pe baza unor descoperiri răzlețe dar semnificative a emis ideea existenței unui aspect cultural Prebabadag (Sihleanu) care ar explica în parte originea culturii Babadag. S-a referit în primul rând la descoperirile de la Rîmnicelu și Sihleanu din jud. Brăila. Sebastian Morintz a avut în vedere materialul ceramic ornamentat cu „...ghirlande incizate, triunghiuri hașurate prin incizii, benzi de linii paralele incizate care încadrează șiruri de împunsături sau de creștături...”⁸. La acest fond cultural cu tradiții monteorene s-au adăugat elemente hallstattiene vestice de tip Insula Banului⁹. În acest fel se puteau explica formele și ornamentele ceramicii de tip Babadag.

Ceramica de la Bălteni pe care am prezentat-o are trăsături caracteristice Prebabadag, dar și ornamentul cu cercuri și tangente incizate tipice fazei culturii Babadag I. Ornamentul din ghirlande este cunoscut în așezările de la Jijila, punctul „Mlăjitul Florilor”¹⁰, și la Babadag, jud. Tulcea¹¹, la Hirșova¹² și Rasova¹³, jud. Constanța, la Suceveni¹⁴ și Vinători¹⁵, jud. Galați, și la Brăilița (municipiul Brăila)¹⁶. Ornamentul alcă-

³ *Ibidem*, p. 21.

⁴ Ion T. Dragomir, *Materiale*, 6, 1959, p. 453—463; idem, *Materiale*, 7, 1961, p. 151—157; idem, *Danubius*, 2—3, 1969, p. 53. Vezi și vasul de tip Noua, descoperit la Largu, pe terasa inferioară a Călmățuiului, în *Danubius*, 10, 1981, fig. 13/9.

⁵ Sebastian Morintz, *Dacia*, N.S., 8, 1964, p. 101 și urm.

⁶ S. Morintz și Niță Anghelescu, *SCIV*, 21, 1970, 3, p. 373 și urm.; S. Morintz *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii*, I, București, 1978, p. 121 și urm.

⁷ S. Morintz, *Dacia*, N.S. 8, 1964, p. 111 și urm.; S. Morintz și N. Anghelescu, *op. cit.*, p. 412; S. Morintz, *Peuce*, 2, 1971, p. 21 și urm.

⁸ S. Morintz și N. Anghelescu, *op. cit.*, p. 412.

⁹ S. Morintz și P. Roman, *SCIV*, 20, 1969, 3, p. 422; S. Morintz, *Peuce*, 2, 1971, p. 22.

¹⁰ Gh. Ștefan, I. Barnea, M. Chișvasi-Comșa și B. Mitrea, *Materiale*, 6, 1959, p. 648, fig. 20/4.

¹¹ S. Morintz, *Dacia*, N.S., 8, 1964, fig. 7/1, 9.

¹² S. Morintz și D. Șerbănescu, *SCIVA*, 25, 1974, 1, p. 47 și urm., fig. 9/1,5; fig. 14/7.

¹³ M. Irimia, *Pontica*, 7, 1974, fig. 8/2—5.

¹⁴ Ion T. Dragomir, *Istros*, 2—3, Brăila, 1981—1983, fig. 5/6, 10.

¹⁵ M. Brudiu, *SCIVA*, 32, 1981, 4, p. 529 și urm., fig. 4/2, 4, 7.

¹⁶ N. Harțuche și F. Anastasiu, *Catalogul selectiv al colecției de arheologie a Muzeului Brăilei*, Brăila, 1976, p. 183, fig. 372.

tuit din cercuri și linii oblice tangente incizate se întâlnește pe vase descoperite la Babadag¹⁷, Ghindărești¹⁸ și Rasova¹⁹, jud. Constanța și la Vinători²⁰ și Suceveni²¹, jud. Galați.

Publicând materialul arheologic de tip Babadag descoperit la Enisala, în 1974, ne-am referit și la cel de la Bălteni, din 1958, pe care l-am atribuit culturii Babadag²². Având în vedere prezența ceramicii ornamentate cu cercuri și cu tangente incizate, în cadrul descoperirii de la Bălteni, putem afirma în prezent că materialul aparține fazei Babadag I. Astfel materialul arheologic de la Bălteni ne dă prilejul să adăugăm încă un punct, cel mai vestic, la puținele puncte care încep să contureze aria de răspândire a culturii Babadag în prima sa fază evolutivă.

NOUVELLES CONTRIBUTIONS CONCERNANT L'ORIGINE DE LA CULTURE DE BABADAG

RÉSUMÉ

En 1958 on a pratiqué des fouilles archéologiques dans l'établissement de type Sintana de Mureș — Tchernjachov de Bălteni (com. de C. A. Rosetti, dép. de Buzău). Dans la secteur „C” de la station ont été découverts des fragments céramiques à ornementation incisée, très variée (fig. 1). On a remarqué spécialement deux motifs ornementaux : 1. Celui formé par une rangée de petits cercles unis par des tangentes ; 2. L'ornement formé par des lignes parallèles en guirlande.

À l'époque on a considéré que cette céramique date de l'âge du bronze, sans que l'on peut attribuer à une certaine culture. Aujourd'hui on peut préciser qu'elle appartient à la phase Babadag I, c'est à dire au premier faciès culturel du Hallstatt ancien de la zone istro-pontique.

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. Fragments de vases de type Babadag, phase I, découverts à Bălteni.

¹⁷ S. Morintz, *Dacia*. N.S. 8, 1964, fig. 7/2 : 8/2.

¹⁸ S. Morintz, *op. cit.*, fig. 7/10 ; 7/11 ; S. Morintz și D. Șerbănescu, *op. cit.*, fig. 14/1.

¹⁹ M. Irimia, *op. cit.*, fig. 8.

²⁰ M. Brudiu, *op. cit.*, fig. 3/8 : 4/3, 6—7.

²¹ Ion T. Dragomir, *Istros*, 2—3, Brăila, 1981—1983, fig. 5/8.

²² I. T. Dragomir, *SCIVA*. 25, 1974, 1, p. 135. Vezi și nota nr. 9.